

2013'ün Başında Dış Politika

Stratejik Derinlik kitabının yazarı Sayın Dışişleri Bakanı Davutoğlu, 2013 yılında sağduyulu (akliselim) olarak Türkiye'nin Ortadoğu politikasını bir kez daha gözden geçirmelidir. Türkiye'nin ulusal çıkarlara dayalı, tahrik edici unsurlardan uzak yeni bir politikaya gereksinmesi var...

Alev COŞKUN

Davutoğlu ile başlayan AKP'nin yeni Türk dış politikasının temeli "komşularla sızır sorun" ilkesiydi.

2012 yılında bu politika delik deşik oldu. Türkiye, güney sınırimızdaki tüm komşularıyla; İran, merkezi Irak ve Suriye ile sorunlu duruma girdi.

Bu çerçevede Ortadoğu konularını irdeleyelim.

İran'ın elinde bulunan "Sahap-3" füzelerinin menzili İsrail'e uzanabiliyor. İsrail bu durumdan rahatsız. İşte Ortadoğu'daki temel sorun burada düğümleniyor...

Malatya-Kürecik'te ABD tarafından kurulan füze-kalkanı sistemi nedeniyle İran, Türkiye'ye karşı tepkili.

Ortadoğu'da ikinci önemli konu, Suriye'dir. Bu sorun da İran'la ilişkilidir. Çünkü İran'ın Suriye ve Irak üzerinde, Şii ve Hizbullah faktörlerinden kaynaklanan bir etkisi vardır. Suriye'de Esad yönetiminin değişikliği ile aslında İran'ın bu bağı ve etkisi kırılmak isteniyor... Böylece İsrail üzerindeki tehdit unsurunun zayıflatılması hedefleniyor...

Başbakan Erdoğan ve Davutoğlu, bir yandan Esad rejimine; öte yandan da Irak'ın Şii başbakanı El Maliki'ye karşı politika geliştirmesinin kökeninde İran'ın bu gücünün kırılması arzusu vardır. Konunun arka planında İran'a bağlı "Şii kuşağı", onun Irak ve Suriye'de yarattığı siyasal ve mezhepsel etkiler vardır... Irak Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sünni Haşimi'nin Türk hükümet tarafından korunup kollanmasının da nedeni budur.

Başbakan Erdoğan, Suriye'de Libya'daki gibi kısa dönemde yönetimin devrileceğini umuyordu. Kısa sürede Esad, Suriye'den uzaklaştırılacak, onun yerine Mısır'daki gibi Müslüman Kardeşler'in öncülüğünde bir hükümet kurulacaktı. Böylece, Türkiye'nin bölgedeki etkinliği artacak, liderliği güçlenecekti...

Ancak Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi'nde Rusya ve Çin ortak hareket ederek, Suriye'ye yapılacak müdahaleye karşı çıktılar, ta-

sarıyı veto ettiler.

Daha sonra görüldü ki, Suriye'de oluşan muhalefet yalnızca Müslüman Kardeşler'den ibaret değildir. Muhalefet grubunun içinde "cihat yanlısı" gruplar, "El Kaide" örgütünün uzantıları, PKK yandaşı Kürt gruplar da yer alıyordu.

Aslında Türk Dışişleri'nin bunu görmesi ve ona göre hareket etmesi gerekirken, Türkiye Suriye'ye karşı sert "şahin" politikasını sürdürdü.

BM'nin durumu

Hatta Sayın Başbakan, Birleşmiş Milletler'i bile yeniden "dizayn" etmeye, güvenlik konseyini yeniden yapılandırmaya soyunan konuşmalar yapmaya başladı.

Bu konuşmalar ne yazık ki, dış yorumcuların bıyık altından gülümsemesine de neden oluyordu.

Suriye, muhalefet grubu içerisinde El Kaide'nin aktif gücünün görülmesi ve Esad'dan sonra bu aşırı grupların Suriye'nin kaderine hâkim olabilecekleri ihtimali, dış güçleri temkinli hareket etmeye yönlendirdi. Ama Türk hükümeti bir kere şahinleşmişti, geriye dönüş yoktu.

Başbakan'ın "Suriye bizim iç işimizdir" ve kimi bakanların "Sınırdan gireriz 3 saat sonra Şam'da oluruz" gibi söylemleri karşısında ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Patrick Ventrall, "Şu anda durumu daha fazla askerleştirmenin çıkar yol olduğunu düşünmüyoruz, Türkiye'nin militarist yaklaşımlarına karşıyız" demek zorunda kaldı. (Ağustos 2012)

Başbakan bu durumu, Obama'nın seçimlerle başının dertte olmasına bağladı. Oysa Dışişleri Bakanı Davutoğlu'nun resmin büyük çerçevesini Başbakan'a anlatması gerekirdi...

Zaten iç sıkıntılar içinde bulunan bir komşu ülkeye saldırıya geçer, oradaki iç çatışmalarda taraf olursanız, başkaları da Türkiye'nin başına "gaile açma" yoluna gider. Nitekim bu gelişmeler sürerken birdenbire Suriye kuzeyindeki Kürt grupların hareket geçtiği görüldü. Barzani de Suriye'deki bu oluşuma çağ-

rı yaparak onlara her türlü yardımı yapacağını söyledi. Böylece bir Kürt koridoru yaratılmak istenmesi, Türkiye'nin bu basiretsiz ve önünü görmeyen dış politikasının sonucudur.

Satranç oyunu

Ortadoğu'da bir satranç oynanıyor. Oyuncular bir yanda Çin ve Rusya, öte yanda ABD ve NATO...

Çin ve Rusya'nın yanında İran ve Suriye; ABD'nin yanında Türkiye var...

Ortadoğu olayları, işte bu çerçevede ve süper güçler ele alınarak analiz edilmelidir.

Dünyanın ikinci büyük ekonomisine sahip olan Çin Ortadoğu'nun önemini biliyor ve özellikle, İran, Irak ve Suriye'de etkin...

Öte yandan, Ortadoğu'daki etkinliğinin sürmesi açısından Suriye önemlidir ve Tartus limanı, Rusya'nın en önemli askeri üssüdür.

Türkiye özellikle doğal gaz açısından bağımlı olduğu Rusya'nın sivil uçağını indirdi; arama yaptı, ama bu aramanın sonuçları kamuoyuna bildirildi mi?

Putin en belirgin bir biçimde Suriye politikasını geçen hafta yineledi. Bakan ne diyor Putin: "Suriye politikasında değişiklik yapamayız. Tersi kariyerimin en büyük hatası olur." (22 Aralık 2012)

Putin şunları da söyledi: "Bizden farklı düşünen ülkeler Esad gitsin diyor. Ama ondan sonra ne olacak... Biz... Suriye'nin bir bütün ülke olarak korunmasından yanayız."

Bu sözlerin hemen ardından, Rusya Karadeniz ve Akdeniz'de son on yılda yapılan en büyük deniz tatbikatını başlattı.

Çok kutuplu dünya

Rusya ve Çin'in Ortadoğu'daki bu tutumları, Sovyetler'in yıkılışından beri 22 yıldır süregelen ABD'nin tek süper güç olma pozisyonunu sarsmış bulunuyor. Tek kutuplu dünya yerine artık çok kutuplu bir dünya söz konusudur. Aslında, böylesi bir dünya Türkiye'nin ulusal çıkarlarına daha uygundur.

Erdoğan, Türkiye toprakları, NATO toprağıdır dedi ve sonunda NA-

TO denetimli Patriotlar Türkiye'ye geldi.

Suriye'den ürkerek, ona karşı NATO'dan yardım istemek ve Patriot füzelelerinin NATO denetiminde Türkiye'ye gelip konuşlandırılması, siyasal iktidarın sınırları tam çizilememiş, kimi zaman çok ileriye, kimi zaman geriye giden Ortadoğu politikasının sonucudur...

İran'ın durumu

Son zamanlarda Tahran'dan Türkiye'ye karşı askeri ve sivil otoritelerden sıkça yükselen eleştiriler oluyor. Başbakan da bu türden sözlerin İran'ın politikaları değil, açıklama yapanların kişisel görüşleri olduğunu belirtiyor. Ancak İran gibi bir devlette genelkurmay başkanı ya da üst düzey bir bürokratin en üst siyasal güçlerden izin almadan böylesi çıkışlar yapması olanaksızdır. Başbakan'ın danışmanları bu hususu kendisine hatırlatmalıydılar.

Irak'ta merkezi yönetim ile Kürt özerk bölgesi arasında sürtüşmeler sürüyor. Irak merkezi hükümetine haber vermeden Erbil'e gitmek isteyen Davutoğlu'nun uçağını izin verilmedi. Türkiye bu durumlara düştü.

ABD'nin frenleri

Irak merkezi hükümeti ile sürtüşme yükseliyor. ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Victoria Nuland, bir açıklama yaptı. Nuland, "Merkezi Irak hükümetinin onayı olmadan Irak'ın herhangi bir bölgesinden petrol ihracatını desteklemiyoruz" dedi. (4 Aralık 2012)

ABD kendisi yapıyor ama bize "fren" koyuyor. Kraldan fazla kralcılık yapmak hiç de iyi bir şey değil...

Ancak, Irak Başbakanı Maliki, Washington Post'a aralık ayının ilk haftasında yaptığı açıklamada bu durumları tekrar ortaya koydu. Maliki, "Erdoğan tüm komşulara karşı provokatif. Bölgesel Kürt yönetimi ile gizli anlaşmaları var. Türkiye bizi bölmek istiyor" dedi.

Stratejik Derinlik kitabının yazarı Sayın Dışişleri Bakanı Davutoğlu, 2013 yılında sağduyulu (akliselim) olarak Türkiye'nin Ortadoğu politikasını bir kez daha gözden geçirmelidir. Türkiye'nin ulusal çıkarlara dayalı, tahrik edici unsurlardan uzak yeni bir politikaya gereksinmesi var...